

Asia: VN/5386/2020

Lausuntopyyntö ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiset tavoitteet

Ovatko strategiset tavoitteet kokonaisuutena realistisia ja ovatko ne vaikuttavia?

Maahanmuuttoviraston kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta tiedon hyödyntämisen ja avaamisen strategiseksi tavoitteiksi. Maahanmuuttovirasto esittää lausuntonaan seuraavaa.

Asetetut tavoitteet ovat kokonaisuutena tarkastellen vaikuttavia ja kannatettavia, sillä niiden toteutuessa tiedon saatavuus, hyödynnettävyys, käytettävyys, laatu ja eheys yhteiskunnan eri toiminnoissa voidaan varmistaa. Tutkittu, tarkistettu, oikea-aikainen ja ajantasainen saatavilla oleva tieto on keskeistä päätöksenteon ja johtamisen tukena. Tavoitteet ovat sinällään realistisesti saavutettavissa, mutta niiden kunnianhimoisuuden ja laaja-alaisuuden vuoksi on varmistettava, että kullakin yhteiskunnan toimijalla on riittävä osaaminen ja resursointi tietovarantojen avaamiseen.

Teema 1: Ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö

Ovatko teeman 1 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Maahanmuuttoviraston näkökulmasta teeman 1. tavoitteet ovat realistisia ja kannatettavia. Esimerkiksi viraston maatietopalvelu ja virastossa toimiva Euroopan muuttoliikeverkoston yhteyspiste toimivat jo nykyisin tavoitteiden mukaisesti osallistumalla ja pyrkimällä vaikuttamaan kansainvälisiin tiedon hyödyntämisen ja avaamisen yhteistyöverkostoihin sekä tuottamalla EU-vertailutietoa lainvalmistelun ja käytäntöjen kehittämisen tueksi. Myös Maahanmuuttoviraston tilastopalvelu tuottaa jo laajasti avointa tietoa viraston verkkosivuille.

Maahanmuuttovirasto pitää tärkeänä turvallisuusverkossa toimivien turvallisuusviranomaisten edustusta ehdotetussa sektorirajat ylittävässä yhteistyössä TUVE-verkon mahdollisesti tiedon avaamiselle aiheuttavien haasteiden huomioimiseksi.

Lainsäädännön tarkistaminen ja päivittäminen on kannatettava ehdotus, jotta tiedon hyödyntäminen ja avaaminen olisi tietosuoja- ja tietoturva vaatimukset sekä salassapitovelvoitteet huomioiden entistä turvallisemmin mahdollista.

Velvoittava sääntely julkisin varoin tuotettujen julkisen hallinnon tietojen avaamisesta edistää tavoitteiden toteutumista. Maahanmuuttovirasto huomauttaa, että tietovarantojen avaamiseen voi liittyä haastavaa tapauskohtaista harkintaa erityisesti hallinnonaloilla, joissa käsitellään laajoja määriä henkilötietoja tai suurin osa tiedoista on salassa pidettävää. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, että kullakin toimijalla on aineistojen avaamiseen riittävä osaaminen ja resurssit.

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen ottaminen osaksi tulossopimuksia on myös tehokas konkreettinen keino edistää jalostetun ja ajantasaisen tiedon saatavuutta, joten sitä voidaan pitää kannatettavana ehdotuksena.

Teema 2: Strategia ja toiminta

Ovatko teeman 2 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Asiakkaiden tavoitteet ja asiakaslähtöisyyden parantaminen on varsin perusteltu tavoite asiakkaiden tarpeita ennakoivien palveluiden tuottamiseksi. Asiakkaiden tietotarpeet voivat vaihdella suurestikin, joten on tärkeää tunnistaa keinot, joilla oikeat ja luotettavat tiedot saadaan mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön helposti ja oikea-aikaisesti.

Maahanmuuttovirastossa on tunnistettu viraston tietojen yhteiskunnallinen arvo ja tietojen jakamisen monet positiiviset vaikutukset esimerkiksi julkisen hallinnon luottamuksen vahvistamisessa. Tämän vuoksi virasto tuottaa objektiivista, luotettavaa, ajantasaista ja vertailukelpoista tietoa, jolla pyritään edistämään tietojen vastuullista käyttöä ja väärän tiedon levittämisen estämistä yhteiskunnassa. Maahanmuuttovirasto kannattaa tiedon arvon ja tietoperusteisen johtamisen huomioimista entistäkin laajemmin eri viranomaisten strategioissa ja pitää tavoitteita realistisina.

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen painoarvo ja prioriteetti julkisessa hallinnossa ja yhteiskunnassa kasvaa ja vauhdittuu koko ajan. Ehdotetut tavoitteet ja keinot, kuten tiedon avaamisen toimenpideohjelmien laatiminen sekä roolien ja vastuiden selkeyttäminen tiedon avaamisessa vaativat jonkin verran resursseja, mutta niistä saatavan kokonaishyödyn vuoksi Maahanmuuttovirasto pitää ehdotettuja tavoitteita kannatettavina.

Teema 3: Tiedon hallinta

Ovatko teeman 3 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Teemassa esitetyt tavoitteet ovat tärkeitä ja toimeenpantavissa. Tavoitteet ovat vahvasti kytköksissä tiedonhallintalain tavoitteisiin. Ohjelmointirajapintoja on jonkin verran hyödynnetty Maahanmuuttoviraston tuottaman tiedon jakamisessa ja esimerkiksi viraston tuottamaa maatietoa jaetaan tällä tavoin Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston maatietoportaaliin.

Esitettyjen tavoitteiden täysimääräinen toteuttaminen vaatii jatkuvasti resursseja ja kehittämistä, mutta viranomaisten rekistereihin kerääntyvän tiedon laajempi hyödyntäminen on koko yhteiskunnan kannalta merkittävä asia, jossa Maahanmuuttovirasto on jo tehnyt paljon kehitystyötä. Tärkeimpien tietovarantojen tietojen kerääminen keskitetysti yhteisiin valtakunnallisiin tietovarantoihin vaatii yhteistyötä, aikaa ja ponnisteluja useiden eri organisaatioiden välillä, mutta hyötypotentiaali on merkittävä.

Tietosuoja- ja tietoturvariskit on huomioitava tarkkaan, kun siirrytään laajasti keskitettyihin yhteisiin tietovarantoihin. Esimerkiksi tietojen anonymisointiin liittyvät yhteiset periaatteet ja ohjeet sekä varautumissuunnitelmat ovat hyviä konkreettisia keinoja tietomurtoriskien ja väärinkäytösten haittojen minimoimisessa.

Tiedon avaamiseen liittyvistä lainsäädäntö- ja tietojärjestelmien kehityshankkeista tiedottaminen mahdollisimman laajasti on tärkeää ja hankkeiden käynnistyessä on seurattava, että julkaistut rajapinnat ja tietovarannot on tunnistettu ja hyödynnetty mahdollisimman kattavasti.

Yhteiset kansalliset laatukriteerit ovat tärkeitä, jotta tietojen yhteentoimivuus ja eheys voidaan varmistaa laadukkaasti ja turvallisesti. Laatukriteerit on konkretisoitava yhteistyössä eri julkisen hallinnon organisaatioiden kanssa esimerkiksi JHS-suosituksia vastaavasti tulevaisuudessa. Olemassa olevia teknisiä ratkaisuja ja tietoinfrastruktuuria on pyrittävä hyödyntämään, jotta keskitettyihin ja yhteisiin tietovarantoihin siirtyminen saadaan toteutettua kustannustehokkaasti.

Teema 4: Mahdollistajat

Ovatko teeman 4 tavoitteet realistisia ja toimeenpantavissa organisaatiosi näkökulmasta?

Resurssit ovat merkittävin osa tiedon hyödyntämisen ja avaamisen tavoitteiden realistista toimeenpanoa. Hyvät tavoitteet ja aiheet eivät riitä, jos tämänkaltaisia tiedon tuottamiseen ja hyödyntämiseen tähtäviä toimintoja ei resursoida tarpeeksi. Tämän vuoksi tiedon hyödyntämisen ja avaamisen resurssitarpeiden huomioimista kehysvalmistelussa on pidettävä kannatettavana tavoitteena.

Maahanmuuttovirasto toivoo erityisesti, että myös turvallisuusverkon käyttäjien tarpeet kyetään huomioimaan heti alusta alkaen, niin alustoihin ja kehitysympäristöihin kuin tukipalveluihin, ohjeistukseen ja koulutukseenkin liittyen. Turvallisuusverkon toimijoilla on paljon arvokkaita tietoaaineistoja, joten on tärkeää, että niiden turvalliseen avaamiseen saadaan kohdennettua riittävää osaamista ja mahdollisia erityisiä tietoteknisiä ratkaisuja.

Viiman Santtu
Maahanmuuttovirasto